

JAN KONEČNÝ • TEORIE •

Ano, samozřejmě, byl blázen. Byl sice geniální, ale přesto blázen. Znal jsem ho spoustu let a vždycky mi přišel jako nadmíru zvláštní podivín. Jeho nadšení pro věci, které stály vprostřed jeho zájmu, bylo někdy až znepokojující. Na druhé straně schopnost porozumět matematickým a fyzikálním problémům a tyto pak s lehkostí přetavovat v rovnice zasluhovala obdiv. Lesk v jeho očích, obvykle šlo o známku zapálenosti pro věc a neškodné nadšení, když po dlouhém a namáhavém úsilí objevil řešení, jsem poznal z šílenější stránky.

Chyběl snad jen hysterický smích a podobal by se doktoru Frankensteinovi ve chvíli jeho triumfálního úspěchu.

Neměl jsem ponětí, zda podlehl náhlému zkratu, nebo už to jednoduše nebyl on a do jeho choré mysli se vkradlo něco jiného. Něco, co ho přimělo učinit to, čeho jsem se stal svědkem.

Zabil ho, o tom nebylo pochyb. Ano, na pár vteřin zaváhal, ale přesto ho bodl. Nedbal těch několika lidí, kteří viděli jeho počínání a s křikem prchli do bezpečí. Zabil ho, vím, co jsem viděl. A ačkoli byly jeho ruce od krve, těžko by se našel soud, jež by jej dokázal legitimně odsoudit. Odpověď na otázku, nakolik jsme byli ještě lidmi, nebyla tak úplně jednoznačná. Naše lidskost se potácela neznámo kde.

Hned poté, co mé oči spatřily ten odporný čin, utekl jsem. Určitě si mého úprku všiml. Ještě než jsem se ztratil v tmavých uličkách a neosvětlených zákoutích města, popadl jsem jeho deník, který vypadl z vnitřní kapsy jeho saka. Svíral jsem malý sešitek s koženými deskami ve svých prstech a prchal před tím šilencem. Všechna světla nočního města mi splývala v rozpatlanou mazanici, za kterou by se styděl každý z renesančních malířů. Tváře kolemjdoucích na mě udiveně zíraly, jakoby tušily něco o mém původu. Copak by mohli... mohli něco tušit?

Hledal jsem bezpečný úkryt. Nějaké místo, kde bych se skryl před tím šilencem. Každou buňkou svého těla, každou molekulou jsem byl odhodlán přijít celé záležitosti na kloub. Věřil jsem, že v deníku, jež jsem svíral na prsou, naleznu odpovědi na všechny palčivé otázky. Celá ta hrůza, ta Alfredova strašná smrt, musela mít nějaký důvod. Vždyť jeho vrahem byl jeho kolega! Muž, jehož byste mohli jako nezaujatí pozorovatelé nazvat mým přítelem.

Cesta, ne - vlastně šlo o zběsilý útěk potemnělými ulicemi, byla pro mne noční můrou. Nakonec jsem našel opuštěný bar, kde by přítomnost sebezáhavnějšího hosta nevzbudila žádnou pozornost. Jak jsem byl bláhový! Jak pošetilý!

Jakmile jsem vstoupil dovnitř, mou postavu zalilo namodralé světlo neonových nápisů. Do nosu mne udeřil zatuchlý pach laciného piva a tisíců vykouřených cigaret. Přesto jsem obešel barový pult, lehce pokynul obsluze na pozdrav a posadil se do nejbližšího boxu.

Na stole stál přeplněný popelník a z důmyslně ukrytých reproduktorů zněla povědomá píseň, kterou jsem neslyšel snad dobrých deset let. Objednal jsem si

něco ostřejšího, abych si dodal odvahy. Po pár doušcích silného alkoholu jsem rozechvělýma rukama otevřel Petrův deník a začal jej číst.

Nedočkavě jsem listoval stránkami a přeskakoval zepředu dozadu snažíce se získat co nejrychleji ucelený obrázek o osobě pisatele. Spousta stran byla popsána množstvím vzorců a výpočtů. Výsledky, dvakrát energicky potvrzené, téměř svítily mezi ostatním textem a nejen ony byly důkazem té smělé myšlenky. Myšlenky, kterou jsem sám pomáhal realizovat.

Zaujal mne zápis z patnáctého března.

Je to neuvěřitelné! Po všech těch letech, konečně jsem se dostal blíž než kdykoli předtím. Je to zvláštní, ale necítím žádný neklid, žádné chvění v konečcích prstů, ani se mi nemotá hlava. A přece, všechny mé výpočty jsou správné, přepočítal jsem je nejméně třikrát. Že by... že by to opravdu bylo možné?

Následovaly stránky s nákresy onoho zařízení, jež jsem mnohokrát viděl a na jehož stavbu jsem dohlížel. Technické podrobnosti byly příliš složité na to, abych jim rozuměl. Održen od praktického výzkumu, stal se ze mne nudný úředník v obleku, který rozdává razítka a připojuje svůj podpis k formulářům. Zajímal mne obchod a část vydělaných peněz jsem pravidelně investoval do nápadů a práce druhých. Tak jako v onen den, kdy ke mně přišel Petr. Kéž bych ho tenkrát odmítl!

Byla to středa, jedenadvacátého března a za okny mé kanceláře přšelo. Přišel ke mně oblečen v ušmudlaném plášti a pohrával si se svými knoflíky. Vypadal jako provinilé dítě, jež se stydělo za rozbité okno. To, co mi vzápětí řekl, však ve mně vyvolalo bezbřehé nadšení a nezkrotnou zvědavost. Souhlasil jsem. Na mém místě by souhlasil každý; jsem si tím jist. I po tom všem nepochybuji, že by našel stovky, ba dokonce tisíce, jiných mecenášů. Myšlenka natolik smělá, odvážná a přesto, či právě proto, naprosto šílená.

Nalistroval jsem v deníku příslušnou stránku.

Karel mne přijal, vyslechl a souhlasil. Přidělil mi značnou finanční podporu. Proč to udělal? Nemyslím, že by porozuměl všemu, co jsem mu přednesl. Vážně se seriózně zajímá o mou práci a je zvědavý, jaké výsledky experiment přinese? Nebo očekává, že se znemožním? Avšak výpočty nelžou, celý podnik je uskutečnitelný. Jsem si jistý!

Ach, Petře, dál od pravdy už jsi být nemohl. Tvá podivínská povaha se stala již na škole terčem posměchu, ale tvoje genialita probouzela úplně jiné pocity. Nejen spolužáky, ale i vyučující přiměla žárlit. Ne tak mne. Přiznávám se, že jsem na tebe nikdy nežárlil, za to jsem sprostě a drze zneužíval během studií tvých schopností. Ano, většinu zkoušek jsem od tebe opsal a pod tíhou viny přistoupil na sponzorování tvého výzkumu a na sestrojení onoho ďábelského stroje. Stroje, jež nám ukradl naši lidskost, naše člověčenství, a nahradil ho něčím jiným. Stála snad tato neblahá skutečnost za změnou ve tvém chování? Nebyl jsem si tím jistý tenkrát a nejsem si tím jistý ani dnes.

Promnul jsem si unavené oči a znovu se napil z ohmatané sklenice. Rytmus hudby pulsující prostorem se mi snažil vetřít do hlavy, ale zaplašil jsem ho. Vtom vrzly dveře a někdo vstoupil do baru. Vyhlédl jsem ze svého boxu a snažil se navzdory přítomnému šeru identifikovat postavu. Oddechl jsem si, nebyl to on.

Pustil jsem se znovu do čtení, ačkoli mi písmena Petrova rukopisu od rozrušení splývala a chvíli trvalo, než se usadila na nalinkovaných řádcích. Odolal jsem pokušení přeskočit zápisy až k okamžiku osudného experimentu. Musím se dovědět co nejvíce!

Dnes mi přiřadili spolupracovníka. Jmenuje se Alfred. Neustále mne zdržuje, musím mu všechno vysvětlovat třikrát. Dosud jsem nepotkal nikoho, kdo by byl tak hloupý jako on. Jakmile jsem mu v hrubých rysech (protože detaily by jeho omezený mozek stejně nedokázal pochopit) nastínil celý předmět mého výzkumu, nevěřičně na mě zíral svými tupými očima.

Že by? Že by Petrova alergie na nedostatečnou inteligenci ostatních byla příčinou? Byla tím motivem, kvůli kterému se dopustil vraždy? Častokrát si na Alfreda stěžoval. Prý se nemohl věnovat důležitým věcem, neboť neustále odpovídal na jeho pitomé otázky.

Věděl jsem, že to nebyla pravda. Komise, které jsem předsedal, vybrala Alfreda na základě výborných výsledků v matematice a fyzice. Předpokládali jsme, že dokáže s Petrem spolupracovat.

Četl jsem dál netrpělivě očekávaje, co dalšího se dozvím.

Řekl jsem si, že Alfreda přesvědčím a ukážu mu něco, co jeho omezený mozek nebude schopen správně pochopit a interpretovat. Testovací jednotku A jsem dokončil už před několika dny a již

prošla několika zkouškami. Zatím dokázala zpracovat jen objekty poměrně malé velikosti, protože energetická náročnost prototypu byla značná. Hlavně, aby ten nedouk na nic nesahal těma svýma ulepenýma rukama.

Zkazil snad Alfred průběh experimentu? Zavínil snad nějakým svým pochybením, nešikovností nebo úmyslem tuhle zoufalou situaci? Proto ho Petr zabil? Podlehl zkratovému jednání, unáhlenému impulsu?

*Za pokusný objekt posloužila dřevěná bedýnka se dvěma asi tři centimetry vysokými rostlinami rodu *Leucanthemum*. Chtěl jsem tak úplně poprvé vyzkoušet experiment s něčím živým a použít živočicha, byl by šlo o laboratorní krysu, jsem se ještě neodvážil. Umístil jsem bedýnku na rameno, jež sloužilo pro přesunutí objektu pod emitor zařízení. Nastavení parametrů a schéma zapojení jsem popsal o tři strany nazpět.*

Na zmiňované stránce skutečně bylo popsáno s jakým nastavením přístroje jejich pokus z třicátého června probíhal. Pamatuji si na ten den velice dobře, neboť v celém ústavu začala vypadávat elektřina. Navíc jsem celý večer uklidňoval rozrušeného Alfreda, který odmítal pochopit, co v laboratoři viděl. Pár skleniček skotské ho uklidnilo.

Přenos se zdařil. Po sérii krátkých záblesků vedle sebe stály dvě bedýnky s naprosto identickými rostlinami. Omezenec jen zíral a nezmohl se na slovo. Teprve po dlouhé chvíli promluvil. Při jeho otázce, zda jsem vytvořil duplikátor hmoty, něco jako kopírovací teleportér, jsem se upřímně rozesmál. Neměl jsem však čas mu celou věc pořádně vysvětlit, neboť do laboratoře vtrhl Karel. Rozkřikl se, jak si dovoluji bez ohlášení odebírat tolik elektřiny a jestli si myslím, že když pracuji na stroji času, tak výzkumy ostatních pracovníků jsou méněcenné. Odpověděl jsem popravdě, co si myslím.

Ano, řekl mi, že se považuje za nejschopnějšího a nejchytřejšího vědce, který pracuje pod střechou institutu. Ovšem, byl geniální, ale neměl právo vyjadřovat se tak arogantně. K takovým řečem mu patrně dodal kuráž jeho úspěch s přenesením rostlin.

Poté jsem se hodinu či dvě snažil Alfredovi vysvětlit, co bylo příčinou duplikace předmětu. Opravdu šlo o projevy stroje času, ačkoli to tak na první pohled nevypadalo. Petr se mi pokoušel popsat celý princip přístroje několi-

krát, přičemž pokaždé povolal na pomoc armádu schémat, nákrešů a rovnic. Porozuměl jsem stěží polovině jeho výkladu, ale praktický dopad je ve zkratce tento.

Testovací jednotka A vyslala pokusný objekt pár vteřin do minulosti. Avšak v minulosti stála bedýnka na stole, proto se do své dřívější pozice vrátila a „připlula“ z minulosti. Ve skutečnosti ji zařízení složilo z atomů v okolí. Převážně z atomů ve vzduchu a z atomů stolu, který se vlivem pokusu stal jaksi „řidším“. Takže jedna verze testovacího objektu k nám přicestovala z minulosti a druhá stála na tomtéž místě. Samotné zařízení časem necestovalo, a proto se objekt nemohl vrátit reverzním procesem zpátky do budoucnosti. Mohli jsme ho jen poslat do minulosti a poté sledovat jeho zjevení, což Alfred tvrdošjně nazýval duplikací. Ostatně ani já jsem si nebyl příliš jistý, k čemu během Petrových pokusů docházelo a zda je můj výklad správný.

Jímá mě hrůza, když pomyslím na to, že prvními živými tvory cestujícími do minulosti jsme byli my tři! Petr nás vrátil o dvacet let nazpět. Ale nepřenesl nás samotné. Byli jsme pouze své kopie! Zařízení nás složilo z atomů, které se zrovna nacházely po ruce. Staly se z nás kopie lidí, jakési výtvary onoho zařízení a ačkoli jsme nezpochybňovali Petrovu genialitu, jak jsme si mohli být jistí, že všechny naše orgány fungují správně, že naše krev teče žilami a tepnami stejným směrem jako předtím?

Ostatně, naše cesta do minulosti proběhla za hodně dramatických okolností.

Nemůžu tomu uvěřit! Mizerové! Hajzlové! Ti tupí nevzdělanci! Mají místo mozku hnisající rosol! Jak si dovolují zastavit můj výzkum! Prý využívám příliš mnoho zdrojů! Nikdo nevěří, že moje teorie fungují. Všichni považují zařízení jen za replikátor hmoty. Ale já jim ukážu! Testovací jednotka B je větší a výkonnější. Společně s Alfredem a Karlem odcestujeme do minulosti vzdálené dvacet let. Dvacet let! To už nebudou pochybovat, jestli jde o stroj času nebo ne! Dobrovolně by ale experiment nepodstoupili. Unesu je, musím je uspat...

Ruce se mi třásly, vytřeštěnýma očima jsem hleděl na slova zapsaná v deníku. Petr zapsal své úmysly na stránky malého sešitku s takovou samozřejmostí, až mě zamrazilo v zádech. Přihnul jsem si ze sklenice a můj horečnatý pohled zavadil o ušmudlané prostředí zapomenutého podniku. Hosté sedící na barových židlích se zrovna něčemu bujaře a bezstarostně smáli, aniž

by cokoli tušili. Snažil jsem se zklidnit svou roztěkanou mysl a probíral se svými myšlenkami, převracel je, zkoumal nebo zahazoval, pokud se zdály být neužitečné či zavádějící.

Celý experiment musel být neuvěřitelně energeticky náročný, je až s podivem, že to energetická síť institutu ustála. Cestovalo s námi i celé zařízení, ale několik hodin po přesunu, poté co jsme se probrali z prvotního šoku, Petr překvapeně konstatoval, že není schopen vrátit nás zpět. Nikdy jsem ho neviděl tak rozrušeného. Nevědomost a bezradnost mu působila téměř fyzickou bolest. Ocítl se ve slepé uličce, což pro jeho nadaný mozek představovalo značné utrpení. Uzavřel se do svého světa výpočtů a snažil se najít řešení.

Z přemítání mne vytrhla obsluha baru. Byl jsem tak pohroužen do svých úvah, že servírka musela svou otázku několikrát zopakovat. Objednal jsem si další pití.

Všechno je špatně! Je to úplně jinak! Jak jsem to jenom mohl přehlédnout! Cestování časem je možné, ale nejedná se o cestu v pravém slova smyslu. To, co jsem sestrojil, neumožňuje objektům přemístit se v čase do minulosti či budoucnosti. Takhle to nefunguje. Minulost se ovlivnit nedá! Dá se do ní jen vstoupit. Ale samotným vstupem do minulého času jsme zničili budoucnost. Už neexistuje! Nelze se do ní vrátit!

Na čele mi vyskákaly kapky ledového potu. Dopřál jsem si ze sklenice velkorysý doušek.

Čas se pouze přetočil nazpátek. Jako ručičky hodin. Přicestovali jsme z budoucnosti, která ještě nenastala a možná ani nenastane. Odkud tedy jsme? Jsme z jiné dimenze, která je pouze jednou rozvětvenou možností přítomnosti? Přirozeně, za těchto okolností nikdy nedojde k časovým paradoxům. Přístroj nás složil z okolních atomů, jsme pouze převtělená hmota, která nyní plní jinou funkci.

Náhle jsem prozřel. Petrovy pokusy neodesílaly objekty do minulosti, pokaždé přetočily čas našeho vesmíru o pár vteřin dozadu, jako kdybychom posunuli ručičky hodin. Bože, skutečně se tak dělo! Testovací objekty se tak skládaly z částic v době, kdy původní verze ještě stála na robotickém rameni. Tak docházelo k domnělé duplikaci. V tom případě ale byla jen průvodním jevem experimentu, jakýmsi nedopatřením.

Stále jsem však neměl jasno v tom, co stálo za vraždou Alfreda.

Pokud nás stroj přesunul z jiné dimenze. Pak... pak může dojít k tomu... Musím to ověřit výpočty.

Přeskočil jsem pasáž hustě popsanou různými výrazy a složitými rovnicemi.

Bože! Je to možné, je to dokonce pravděpodobné! Proces se může opakovat, může probíhat stále dokola v nekonečných cyklech. Vynalezený přístroj bude svým emitorem vysílat z různých dimenzí naše vlastní kopie! Bude je skládat z přítomné hmoty, až nezbude vůbec nic, z čeho by naše alternativní verze vznikaly! A přesto se ani tehdy neukončí! Budou se skládat kopie z kopií! Ale, ale pokud se mnou nastavená přítomnost větví na dimenze a my jsme přistáli v jedné z ní, tak jediným řešením je... Nechci na to ani pomyslet!

„Ahoj Karle,“ ozvalo se mi nad hlavou.

Leknutí projelo mou osobou, jako kdyby mne zasáhl blesk. Bezděčně jsem trhl rukou a srazil ze stolu sklenici. Spadla na zem a její obsah se mi vyliil pod nohy. Upíral jsem na něj oči, podobal se přízraku. Stál tam, promočený deštěm, s rukama svěřenýma podél těla. Jeho tvář, tvář vraha, byla unavená a bledá.

„Tak už jsi pochopil?“ zeptal se a ukázal na otevřený deník ležící na stole.

„Proč... proč jsi ho zabil?“ zakoktal jsem se.

„Pojď ven.“

Položil jsem na stůl částku odpovídající své útratě a téměř jako hypnotizovaný jsem spolu s Petrem vyšel ven na ulici. Po pár krocích jsem sebral odvahu k otázce.

„Chceš mne taky zabít?“

„Ano, když budu muset.“

Zahnuli jsme k mostu, jež se tyčil nad rušnou silnicí. Petr zastavil a opřel se o zábradlí. Světlo pouličních lamp se odráželo v jeho brýlích. Povzdchl si.

„Existuje jediná možnost, jak to zastavit. To snad chápeš.“

„Jak to chceš zastavit? Tím, že náš zabiješ?“

Postával jsem v bezpečné vzdálenosti, protože se pod jeho sakem mohl ukrývat tentýž nůž, kterým bodl Alfreda. Jedině zvědavost mne donutila před ním neutéct a vyslechnout jej.

„Ne, musím zabít naše mladší já. Alfredovo, tvoje i své.“

„Ale... ale proč jsi zabil Alfreda?“

„Protože mi v tom chtěl zabránit. A protože ty se o to taky pokusíš.“

„Samozřejmě, protože jinak bych se nenarodil.“

„To je nesmysl!“ rozkřikl se. „Ty jsi to nepochopil! My jsme si nikdy nenarodili. Nás složil můj vynález z nepotřebné hmoty! Uplácal nás z hlíny jako Golema! Z hlíny, vzduchu, trávy a dalších nepotřebných atomů!“

„Ale před dvaceti lety nám bylo sotva patnáct. Jsme ještě děti,“ zašeptal jsem.

Smutně pokýval hlavou. Byl bych přísahal, že jsem pod jeho brýlemi spatřil zalesknout se slzy.

„To ti nedovolím!“

„Já vím.“

„To je šílenství! Jak to spolu souvisí?! Musel jsi ve své teorii někde udělat chybu! To nemůže být pravda!“

Jakmile jsem zmínil možnost, že se ve výpočtech zmýlil, jeho obličej zbrunátněl. Úplně zrudl jako rozzuřený kohout.

„Pochop to! Je to tak! Máme hodiny, nanejvýš dny! Doopravdy se to stane!“ rozkřikl se a mával rukama nad hlavou.

Úplně jsem zapomněl na ostražitost a přistoupil k němu. Můj prst se mu zprudka zabodl doprostřed hrudi.

„Je to jen teorie! Jenom teorie!“

„Doopravdy se to stane!“ opakoval. Popadl mne za límec a začal mnou lomcovat.

Snažil jsem se vyprostit z jeho sevření, protože mne zachvátila panika. Nezalesklo se něco v jeho rukou? Nůž? Nebyl to nůž?!

Následující okamžiky moje milosrdná mysl nezachovala v mé paměti úplně přesně. Pamatoval jsem si jen několik střípků. Zápasili jsme spolu příliš blízko zábradlí, když jsem náhle zbystřil.

Zdálo se mi, že jedna Petrova ruka sahá po noži ukrytém v kapse. Vybičován strachem o vlastní život, počal jsem s ním smýkat po zemi.

Ozval se výkřik.

Pohlédl jsem na své prázdné ruce.

Teprve po chvíli jsem se odvážil naklonit se přes zábradlí a podívat se dolů. Pod mostem na silnici stálo auto a v jeho kapotě vězelo Petrovo tělo.

Zmizel jsem, jak nejrychleji to šlo.

Několik dní byly špinavé ulice mým jediným domovem a bezdomovci mou jedinou společností.

Teprve až jsem nabyl dojmu, že je to bezpečné, odvážil jsem se přiblížit k domu, kde jsem před dvaceti lety bydlel. Mé mladší já si mne nevšimlo. Chlapec měl tentýž vzdorovitý výraz, jaký si stále pamatuji ze svých fotografií z mládí. Můj otec, vlasy bez šedin, mne to ráno odvážel do školy. Auto se kolem mne bez povšimnutí prohnalo a já se za ním s pousmáním ohlédl.

Vtom něco upoutalo mou pozornost. Na chodníku ve vedlejší ulici stál muž v omšelém obleku stejné barvy jako měl můj. Ve tváři se mu usadil tentýž hrozivě překvapený výraz, jaký jsem v tu chvíli měl já sám.

JAN KONEČNÝ
TEORIE

(Povídka skončila na 7. místě v 26. ročníku literární soutěže
„O stříbřitělesklý halmochron“, pořádaný plzeňským sci-fi klubem Andromeda.)

Ilustrace: Jan Konečný

Twitter [@KingOfRocket](https://twitter.com/KingOfRocket)
www.facebook.com/spisovateljankonecny
www.jankonecny.cz